

Yhteisöllisyyttä öljy-yhtiöiden alla

Huoltoasemien merkityksellisyys miesten elämässä

Eveliina Hakanen

Kandidaatintutkielma

Digitalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma

Eveliina Hakanen

Yhteisöllisyyttä öljy-yhtiöiden alla: Huoltoasemien merkityksellisyys miesten elämässä

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 31, liitteiden sivumäärä 4

Tässä tutkimuksessa tutkin, miten merkittäviä huoltoasemat ovat olleet miesten elämässä. Samalla selvitän, miten miehet suhtautuvat perinteisten huoltoasemien katoamiseen ja liikenneasemien tuloon. Lisäksi tutkin nostalgian vaikutuksia heidän kokemuksiinsa ja muistojen muodostumiseen. Tutkimusaineistonani toimi luomani verkkokysely, jonka julkaisin kahdessa huoltoasema-aiheisessa Facebook-ryhmässä. Kysely oli nimetön ja se koostui avoimista kysymyksistä sekä valintakysymyksistä. Mikään kysymys ei ollut vastaajalle pakollinen. Vastaajia kerääntyi yhteensä 129.

Kyselyn pohjalta selvisi, että huoltoasemat ovat olleet miehille tärkeitä ajanviettopaikkoja, joihin kokoontumisen tärkeimpänä motiivina on ollut asemilla vallinnut yhteisöllisyys asiakkaiden ja työntekijöidenkin välillä. Monille asemat tarjosivat alun työuralle ja jotkut saattoivat pysyä alalla eläkeikään asti. Lisäksi he kokevat palvelun laadun ja laajuuden olevan tärkeä elementti, jota huoltoasemalle lähdetessä tultiin hakemaan. Työntekijät kohtasivat asiakkaan aidosti sekä apua oli aina tarjolla. Näin ne muodostivat miehille erittäin tärkeiksi paikoiksi elämän varrella.

Huoltoasemien korvaantuminen liikenneasemilla aiheuttaa suurimmassa osassa negatiivisia tunteita. Miehet kokevat, etteivät liikenneasemien tilat houkuttele asiakkaita viettämään siellä aikaa. Myös palvelun tason koetaan heikentyneen suuresti. Jotkut kuitenkin näkevät palvelutason taas parantuneen ja näin ollen pitävät kehityssuuntaa hyvänä.

Nostalgian vaikutus on suuri siihen, mitä ja miten huoltoasemilla vietettyä aikaa muistellaan. Huoltoasemilla on vietetty eniten aikaa nuorena, jolloin myös muistotihentymä vaikuttaa siihen, mitä vastaajat muistavat. On otettava huomioon, että myös aika on kullannut monia muistoja, ja siksi kaikki kokemukset huoltoasemista ovat positiivisia. Tarve muistella huoltoasemia ja omaa nuoruutta on synnyttänyt oman kulttuuriperintöyhteisönsä.

Avainsanat: huoltoasema, liikenneasema, kolmas paikka, nostalgia, kulttuuriperintöyhteisö

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset	4
1.2	Keskeiset käsitteet	6
1.3	Aiemmat tutkimukset ja teoreettinen viitekehys	7
2	Kyselytutkimus	9
2.1	Verkkokysely	9
2.2	Vastaajat	10
2.3	Analyysimetodit	13
3	Kyselyn tulokset	15
3.1	Merkitys	15
3.1.1	Yhteisöllisyys ja ajanvietto	15
3.1.2	Työpaikka	18
3.1.3	Palvelu	19
3.2	Tasalaatuista vaiko persoonatonta?	20
3.3	Nostalgia muistelun välineenä	22
4	Lopuksi	27
	Lähteet	29
	Liitteet	31
	Liite 1. Kysely huoltoasemien merkityksestä miehille	31

1 Johdanto

1.1 Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset

”Kun sai niin halvalla”. Näin kuuluu Sulo Vilénin legendaarinen lausahdus 1970 ja 1980-luvun taitteessa esitetyssä sarjassa ”Tankki täyteen”. Sarja keskittyy Sulon ja hänen vaimonsa pyörittämään huoltoasemaan sekä siellä tapahtuviin kommelluksiin. Sulo on mennyt ostamaan kannattamattoman huoltoaseman vain koska sen sai niin halvalla. Nykyään miljöö sekä sen tapahtumat edustavat jo kauan sitten kadonnutta aikaa, mutta monen mielessä tuo huoltoasemien niin sanottu kulta-aika elää yhä vahvana muistoissa.

Autoilu lisääntyi huomattavasti 1960-luvulla, ja kymmenessä vuodessa bensiiniasemienkin määrä kaksinkertaistui. Maaseutujen bensapumput korvattiin huoltoasemilla, jotka saattoivat olla paikan ensimmäisiä moderneja rakennuksia.¹ Tämä toi siis ”suuren maailman meininkiä” pienenpiinkin paikkoihin. Nyt ennen tyhjänä olleen tontin tilalla seisoi hieno valokyltti ja moderni rakennus. Jukka Vesterinen huoltoasemakirjassaan avaa aihetta lisää kertomalla, kuinka 60-luvulla autoilun lisääntyessä miehet tarvitsivat menopeliensä ”rassauspaikkoja”². Huoltamoille oli siis tarvetta. Niiden lisäksi kylkeen vakiintuivat kahviot, joista käytettiin tunnetummin sanaa baari³. Baareista muodostui merkittävä osa huoltoasemakulttuuria, kun niistä tuli paikkoja, joissa niin nuoret kuin vanhatkin kokoontuivat tapaamaan toisiansa. Näin baarit muuttuivat matkalaisten pullakahvin tarjoajista myös kohtaamispaikoiksi.⁴ Huoltoasemat eivät siis tarjonneet vain autojen huoltoa vaan myös niin sanotusti sielun ja ruumiin ruokaa. Tämä yhteisöllisyyden historia luo tälle kulttuuriperinnölle kehyskertomuksen. Kehyskertomus tiivistää aiheen tai esineen kulttuuriperinnöllisen merkityksen ja arvon⁵. Niistä tuli siis nopeasti kylien keskipisteitä. Näin niiden ympärille muodostui monen ihmisen elämässä jonkinlainen rooli ja siihen pohjautuva merkitys. Tämä näkyy siinä, että vielä nykyäänkin ihmiset aktiivisesti muistelevat nuoruutensa huoltoasemia muun muassa Facebook-ryhmissä.

Huoltoasemat ovat olleet siis merkityksellisiä niin miehille kuin naisille. Syyt ovat osin samat, mutta uskon, että kokemuksissa on myös niin paljon eroavaisuuksia, että ne tulee käsitellä erikseen. Huoltoasemat muodostuivat kuitenkin nopeasti miesten maailmoiksi, ja yhä

¹ Niskanen 2021.

² Vesterinen 2009, 75.

³ Niskanen 2021.

⁴ Vesterinen 2009, 83.

⁵ Sivula 2015, 64.

tänäänkin voidaan ajatella, että stereotyyppinen huoltoaseman asiakas on vanha mies. Tämän vuoksi on kiinnostavaa paneutua heidän näkemyksiinsä. Näin olen siis valinnut tutkimuskohteeni suomalaisten miesten kokemukset ja koska tutkimukseni keskittyy entisaikojen huoltoasemiin, olen kerännyt kokemuksia vain keski-ikäisiltä ja sitä vanhemmilta. Tutkimusaineiston eli miesten kokemukset olen kerännyt kyselyn muodossa. Käyttäessäni sanoja ”entisaikojen” ja ”perinteinen” huoltoasema puhun ajasta 1960-luvulta 1990-luvulle. En kuitenkaan spesifioi aikaa sen tarkemmin, koska vaikka virallisen määritelmän mukaan kulta-aika on lopunut jo 1980-luvulla⁶, jokaisen ihmisen kokemus asiasta on henkilökohtainen. Jollakin paikakunnalla perinteinen huoltoasema on saattanut olla toiminnassa vielä 2000-luvun puolellekin. Kulta-ajan huoltoasemia omistavia öljy-yhtiöitä olivat muun muassa Shell, Esso, Teboil, Union ja Kesoil, joiden historiasta Vesterinenkin, kirjassaan kertoo.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on: millainen merkitys huoltoasemilla on ollut suomalaisten miesten elämässä? Sen tarkoituksena on selvittää ja pohjautua syvemmin siihen millaisia erilaisia rooleja huoltoasemat ovat muodostaneet miesten elämässä sekä näin tuoda esille niiden kokonaisvaltainen merkitys. Toinen tutkimuskysymykseni on: miten suomalaiset miehet näkevät huoltoasemien rakenteellisen muutoksen pienistä baarihuoltamo yhdistelmistä isoiksi liikenneasemaketjuiksi? Huoltamoiden myyntirajoituksen poistettiin 1991, ja samalla kun tavaroiden ja elintarvikkeiden myynti kasvoi, kuihtuivat huoltamopalvelut pois. Vuonna 1998 perustettiin ABC-ketju, joka nousi nopeasti massailmiöksi.⁷ Tämä käynnisti alalla pysyvän kulttuurisen muutoksen, jonka seurauksena monen rakastamat pienet huoltamot kuolivat pois. Tarkoitukseni on siis perehtyä siihen, miten miehet ovat kokeneet muutoksen sekä miten se on vaikuttanut heidän elämäänsä.

Kolmas tutkimuskysymykseni on: millainen rooli nostalgialla on miesten kokemuksissa? Tarkastellessani ihmisten muistoja on huomioitava nostalgian suuri vaikutus kokemuksissa, ja siksi sitä on mielenkiintoista tarkastella omana osa-alueenaan. Tutkin, mistä nostalgian tunteet kumpuavat sekä miten ne näkyvät ja vaikuttavat muistoissa. Näin on mahdollista avata myös, mitkä asiat vaikuttavat toisen tutkimuskysymysten vastausten mielipiteiden ja kokemusten muodostumiseen.

Näiden kolmen tutkimuskysymyksen avulla päästään tutkimuksen tavoitteen juurille. Tavoitteena on ennen kaikkea todistaa entisaikojen huoltoasemien merkittävyys miesten elämässä ja

⁶ Vesterinen 2009, 75.

⁷ Vesterinen 2009, 115.

tämän kautta tuoda myös esille niiden kulttuuriperinnöllinen arvo. On tärkeää, että arkistenkin asioiden tärkeys ja arvo tunnustetaan.

1.2 Keskeiset käsitteet

Lähestyn miesten kokemuksia seuraavien kolmen eri käsitteen avulla: kulttuuriperintöyhteisö, kolmas paikka ja nostalgia. Nämä käsitteet auttavat ymmärtämään ja jakamaan laajempia kokonaisuuksia pienempiin osioihin. Kulttuuriperintöyhteisön ja nostalgian käsitteitä ei ole aiemmin käytetty osana huoltoasemien tai liikenneasemien tutkimusta, mutta kolmannen paikan käsitteen teoria on jo astunut sisään tälle tutkimuksen kentälle. Palaan tähän tutkimukseen luvussa 1.3.

Huoltoasemat muovasivat nuorisokulttuuria siihen asti, kunnes 1960-luvun alkuperäinen ”huoltoasemanuoriso” ehti kasvaa jo keski-ikään.⁸ Nykyään useimmat vanhasta huoltoasema kulttuurista kiinnostuneet ovatkin usein näitä viimeisen sukupolven huoltoasemanuoria. Heistä koostuu huoltoasemakulttuurin kulttuuriperintöyhteisö eli yhteisö, joka tuntee yhteenkuuluvuutta kulttuuriperintönsä vuoksi ja haluavat suojella sitä. Aktiivinen yhteisö toimii kolmella eri identiteettityön tasolla, jotka ovat historioiva, monumentalisoiva ja omaksuva identiteettityö.⁹ Moni ei tule ajatelleeksi, että tällainen yhteisö voisi olla muodostunut niinkin yksinkertaisen asian ympärille. Käsite tukee tutkimustani avaamalla siihen liittyviä taustoja, mutta samalla se auttaa vahvistamaan myös huoltoasemien ympärille muodostuneen yhteisön olemassaoloa ja asemaa.

Toinen käsitteeni, kolmas paikka, on sosiologi Ray Oldenburgin kehittämä termi luotu kuvastamaan yhteisön epävirallista kokoontumispaikkaa, joka on syntynyt puhtaasti sen sosiaalisesta arvosta vuoksi. Se eivät vaadi toimiakseen mitään ulkoisesti erityistä ja suurta, vaan ne muodostuvat yleensä yksinkertaisiin ja kompakteihin tiloihin. Nimensä kolmas paikka on saanut siitä, että koti on ensimmäinen paikka, jota toisena seuraa työpaikka. Koti muodostuu automaattisesti jokaiselle, kun taas työympäristö määrittelee ihmisen tuottavaksi yksilöksi. Kolmas paikka taas vastaa ihmisen sosiaalisiin tarpeisiin ja on irrallaan sen kulttuurisesta

⁸ Vesterinen 2009, 84.

⁹ Sivula 2015, 66.

arvostuksesta.¹⁰ Näin ollen kolmantena paikkana voi toimia kahvila, pubi tai juuri huoltoasemat. Käsitteen avulla pystyn ymmärtämään huoltoasemien sosiaalista tärkeyttä.

Kolmas käsitteeni nostalgia on muodostettu kreikankielisistä sanoista nostos (kotiinpaluu) ja álgos (kipu). Yksinkertaisuudessaan se tarkoittaa ihmisen halua matkustaa menneisyyteen ja paikkaan, jota ei ole enää olemassa. Termi on syntynyt vasta 1600-luvulla, mutta voidaan väittää, että ihmiset ovat kautta aikojien olleet nostalgisia, koska teema esiintyy jo antiikin Kreikan eepoksissakin. Toki antiikin Kreikasta kotoisin olevan ihmisen nostalgian kokemus on ollut täysin eri kuin nykyihmisen. Nykyihminen kokee sosiokulttuurisia muutoksia ennennäkemättömällä vauhdilla.¹¹ Näin nostalgian tunne herää helpommin ja nopeammin kuin koskaan ennen. Käytän kolmanteen tutkimuskysymykseen vastaamisessa apuna Antto Vihman ”Nostalgia – teoria ja käytäntö” (2021) teosta, jossa esitellään modernia nostalgiaa voimistavia muutoksia ja nostalgian ideaalityyppejä: entistävää, banaalia ja pohdiskelevaa nostalgiaa.

1.3 Aiemmat tutkimukset ja teoreettinen viitekehys

Huoltoasemien merkityksestä ihmisille on tehty hyvin vähän tutkimusta. Pelkästään huoltoasemista tehtyä tieteellistä tutkimustakin on vain muutama. Omaa tutkimustani lähimpänä on vuonna 2013 julkaistu Piia Suvannon sosiaalipsykologian tieteenalan pro gradu -tutkielma ”Huoltoasema sosiaalisena ilmiönä ja muita huomioita. ABC vs. Esson baari”. Suvanto vertailee työssään perinteisiä huoltoasemia ja ABC-liikenneasemia McDonaldisaation¹² ja kolmannen paikan käsitteiden avulla. Tutkielman lopputulema on, että ABC-asemat ovat McDonaldisaation esikuvia, mutta eivät täytä kolmannen paikan kriteereitä toisin kuin traditionaaliset huoltoasemat.¹³ Tutkielmassa keskitytään siis samoihin teemoihin eli huoltamoiden rakenteelliseen muutokseen ja niiden sosiaaliseen merkitykseen. Oma työni perehtyy tarkemmin rajatun ryhmän henkilökohtaisiin kokemuksiin ja näin tarkastelee syvemmin sosiaalista merkitystä.

Sosiaalista puolta tutkitaan myös Elina Nikoskisen (2011) kirjoittamassa ABC-liikennemyymälät ja nuoret -tutkimushankkeen loppuraportissa ”Nuorten ABC-hengailu ilmiönä, tulkintoina ja toimenpiteinä”. Tutkimus on tehty Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) yhteisöpedagogi -opiskelijoiden ja ABC-ketjun yhteistyössä. Sen tarkoituksena oli

¹⁰ Oldenburg 1999, 15.

¹¹ Vihma 2021, 8.

¹² Prosessi, jossa yhteiskunta ja sen organisaatiot omaksuvat pikaruokaravintoloiden periaatteet: tehokkuus, laskeavuus, ennustettavuus ja standardointi sekä hallinta (Ritzer 2008, 15).

¹³ Suvanto 2013.

perehtyä ilmiöön, jossa nuoret oleskelevat ABC-liikennemyymälöissä, ja selvittää millaisia sosiaalisia vaikutuksia sillä on.¹⁴ Liikennemyymälät olivat siis vielä 2010-luvulla tärkeitä ajanviettopaikkoja nuorille, vaikka ne eivät Suvannon pro gradu -tutkielman mukaan ole kolmansia paikkoja. En kuitenkaan itse tutkielmassani aio käyttää raporttia, sillä 2010-luvun ilmiön vertailemisesta kulta-ajan ilmiöön saisi oman tutkielmansa.

Tietokirjailija Jukka Vesterinen (2009) teoksessaan ”Huoltoasemakirja” käy läpi Suomen huoltoasemien historiaa aina niiden alkuajoista ABC-liikenneasemien tuloon. Kirjan takakan-nessa lukee ”Numero- ja muiden historiatietojen ohella kirjassa muistellaan ja kaivataan häpeämättä oikeita huoltoasemia.”¹⁵ Se on siis kaukana objektiivisuudesta. Pidän teosta kuitenkin merkittävänä kokonaiskuvana huoltoasemakulttuurin historiasta, koska se on ainut laatu-aan. Vesterinen itse kirjoittaa kirjassaan myös, että monet alan menneisyyttä kuvaavat teokset ovat kirjoitettu öljy-yhtiöiden toimesta, jolloin tieto saattaa olla puolueellista¹⁶. Tämän vuoksi olen valinnut teoksen kuvaaman kentän historiaa ja muutosta.

Aihetta on aikaisemmin käsitelty siis sosiaalipsykologian kuin yhteisöpedagogiikan kannalta. Omassa tutkielmassani tarkoituksena on avata aiheelle myös kulttuuriperinnön tutkimuksen ovet tarkastellessani huoltoasemien kulttuurillista merkitystä kolmannen paikan, kulttuuriperintöyhteisön ja nostalgian käsitteiden kautta.

¹⁴ Nikoskinen 2011.

¹⁵ Vesterinen 2009.

¹⁶ Vesterinen 2009, 3.

2 Kyselytutkimus

2.1 Verkkokysely

Tutkimukseni pääaineistona toimii laatimani kyselytutkimus. Pohtiessani parhaita tapaa kerätä tutkimusainestoa oli punnittava minkälainen aineisto antaisi mahdollisimman monipuoliset mahdollisuudet tarkastella ilmiötä. Tämän lisäksi oli huomioitava tutkimuksen kohde-ryhmä ja se, mikä kyseisen ikäryhmän miehille olisi mielekkäin tapa jakaa ajatuksiaan. Digitaalisen kulttuurin professori Jaakko Suominen artikkelissaan ”HELPOSTI JA HALVALLA? Nettikyselyt tutkimusaineiston kokoamisessa” (2016) tuo ilmi, että verkkokyselyn avulla opiskelijankin on mahdollista muodostaa itselleen laaja aineisto. Aiheen ollessa erityistä kiinnostusta herättävä, vastaajamäärät voivat nousta korkeisiin lukemiin, kun kysely leviää sosiaalisen median avulla.¹⁷ Olen itse ollut muutaman vuoden jäsenenä Facebookin ryhmissä ”Vanhat kunnon huoltoasemat” ja ”Suomen huoltoasemahistoria”, joiden tarkoituksena on jakaa kuvia ja muistoja entisaikojen huoltoasemista. Ryhmissä on yhteensä 37,8 tuhatta jäsentä ja niissä jaetaan uusia julkaisuja viikoittain. Näin ollen nämä ryhmät toimivat oivallisina paikoina tavoittaa mahdollisimman monta kohderyhmään kuuluvaa vastaajaa. Suominen nostaa myös esiin, että ihmiset vastaavat mielellään kyselyyn, joiden aiheesta he ovat intohimoisia, ja joista heillä on vahvoja mielipiteitä. Vastaajamäärää nostaa myös se, jos yhteisöä ei ole aiemmin tutkittu eivätkä jäsenet ole aikaisemmin osallistuneet kyselyihin kyseisestä aiheesta.¹⁸ Näin ollen oletin, että kysely herättäisi kiinnostusta ryhmissä.

Ennen valintaani tehdä verkkokyselyä, olin kuitenkin pohtinut, että paperinen lomake olisi kohderyhmälle se tutuin ja turvallisin vaihtoehto vastata kyselyyn. Suunnitelmani oli tehdä yhteistyötä jonkin huoltoaseman kanssa ja viedä kyselylomakkeita heidän tiloihinsa, joissa asiakkaat olisivat voineet vastata niihin. Yhteydenottoyrityksistä huolimatta en onnistunut tavoittamaan yhtäkään huoltoasemayrittäjää. Näin ollen päädyin siis varasuunnitelmaani eli verkkokyselyyn.

Julkaisin linkin kyselyyn edellä mainituissa Facebook-ryhmissä. Kyselyn alussa olevassa tiedotteessa kerroin, mitä kysely koskee, ja mihin tarkoitukseen vastauksia tullaan käyttämään. Vastaaminen kyselyyn oli kokonaan vapaaehtoista, eikä se ollut aikaan tai paikkaan sidottua. Vastaaminen tapahtui nimettömästi, ja ainoa henkilötieto, jota kysyttiin, oli vastaajan ikä.

¹⁷ Suominen 2016, 18–19.

¹⁸ Suominen 2016, 20.

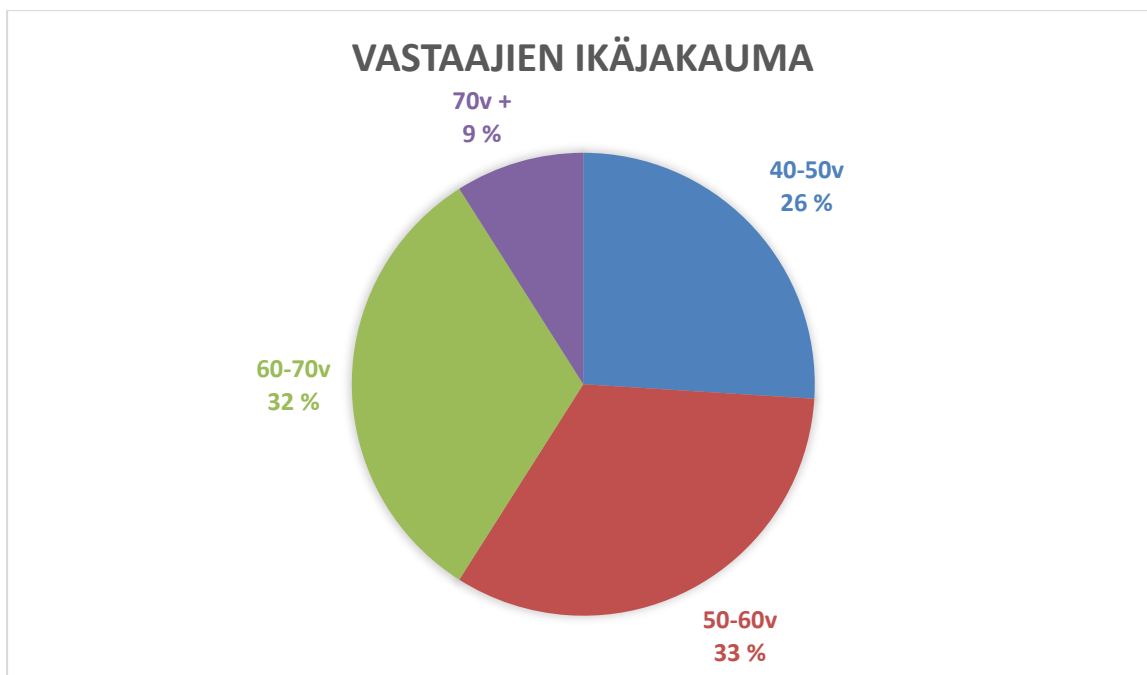
Jokainen kysymys oli myös vapaaehtoinen, ja vastaaja sai itse valita, mihin kysymyksiin vastaa. Lisäksi kerroin, että vastaukset julkaistaan niin, ettei yksittäinen vastaaja ole niistä tunnistettavissa, ja että vastaukset tulevat vain minun nähtäväkseni, jonka jälkeen ne tullaan hävittämään.

Tein kyselyn Webropol-sovelluksella ja se muodostui sekä avoimista että strukturoiduista kysymyksistä, joissa vastausvaihtoehdot ovat asetettu valmiiksi¹⁹. Kysymykset 1–7 kartoittavat vastaajan taustaa sekä sitä, miten paljon hän on viettänyt aikaa asemilla ennen ja nykypäivänä. Seuraavilla kysymyksillä 8–12 tarkoituksena oli selvittää, mitä huoltoasemilla tehtiin, miksi siellä vietetty aika koettiin mielekkääksi sekä millaiset seikat viihtyvyyteen vaikuttivat. Tämän jälkeen kysymykset 13–17 tutkivat vastaajan mielipiteitä huoltoasemien rakenteellisesta muutoksesta ja samalla ne etsivät myös mahdollisia nostalgian tunteita, jota entisaikojen huoltamot herättävät. Kysymykset 19. ja 18. kysyvät suoraan, miten vastaaja kokee huoltoasemien merkittävyyden omassa elämässään. Kysymys 20. suuntaa katseen alan tulevaisuuteen kysymällä, mitä alan kehitykseltä toivottaisiin. Viimeisenä kohdassa 21. annetaan vastaajalle vapaa sana. Kysely löytyy liitteenä työn lopusta (Liite1).

2.2 Vastaajat

Toteutin verkkokyselyn loppuvuodesta 2024. Julkaisin sen Suomen huoltoasemahistoria ja Vanhat kunnan huoltoasemat Facebook-ryhmiin ja kehotin vastaajia jakamaan linkkiä eteenpäin myös kaikille siitä mahdollisesti kiinnostuneille. En asettanut kyselylle sulkeutumispäivää, vaan kun vastauksia oli kertynyt tarpeeksi, kiitin kaikkia yhteisesti molemmissa ryhmissä, kerroin sulkevani kyselyn seuraavana päivänä ja lopuksi kehotin halukkaita vielä osallistumaan. Suurin osa vastauksista kertyi jo ensimmäisien päivien aikana, jonka jälkeen vastaaminen hidastui. Yhteensä vastauksia kertyi 129. Kysely otettiin vastaan todella hyvin ja moni käyttäjä kommentoi Facebook julkaisuni kommenttikenttään olevansa iloisia, kun joku tutkii heille tärkeää asiaa.

¹⁹ Suominen 2016, 32.

Kuva 1. Vastaajia oli melkein yhtä paljon ikäryhmissä 40–50, 50–60 ja 60–70. Yli 70-vuotiaita oli vain 9 %.

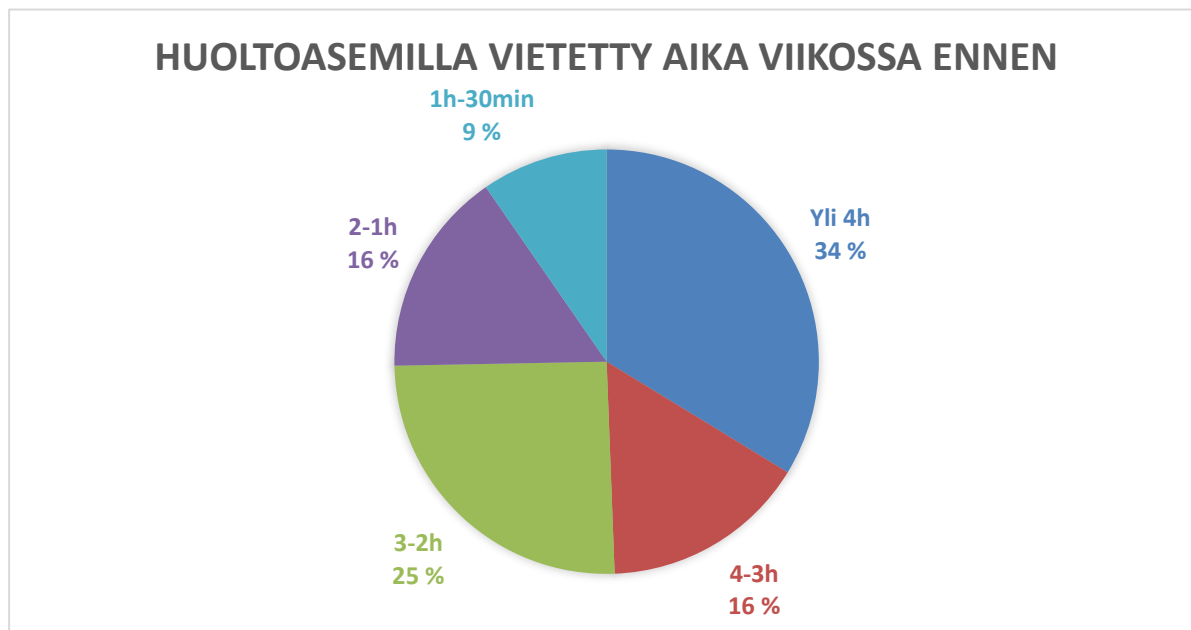
Kuvasta 1 saadaan selville, että 50–60-vuotiaita ja 60–70-vuotiaita vastaajia oli melkein yhtä paljon. Lisäksi 40–50-vuotiaitakaan ei ollut kuin noin 6 prosenttiyksikköä vähemmän. Vähemmistöä vastaajissa edustavat 70-vuotiaat, joita oli vain 9 prosenttia. Tästä voidaan päätellä, että huoltoasemat ovat olleet yhtä huomattavassa asemassa monessakin eri ikäpolvessa, joidenka nuoruus sijoittuu kulta-aikaan. Yli 70-vuotiaiden vähyys on mielenkiintoista ja syytä tähän voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Tämä voi kenties kertoa siitä, että kulta-ajan ensimmäinen sukupolvi ei koe huoltoasemia omassa elämässään samalla tavalla merkittäviksi. Asiaa voidaan selittää myös sillä, että yli 70-vuotiaita on yhteisöpalveluissa, kuten Facebookissa vähemmän ja heidän internet-käyttätymisensä on erilaista. Tilastokeskuksen väestön tieto- ja viestintäteknikan käyttö -tutkimuksen (2020) mukaan yhteisöpalveluja seurasi viimeisen kolmen kuukauden aikana 65–74-vuotiasta 46 prosenttia ja 75–89-vuotiasta vain enää 16 prosenttia²⁰. Osa ikäihmisistä on myös epävarmoja internetin käyttäjiä eivätkä ole tottuneet jakamaan omia asioitaan. Näin he eivät toimi aktiivisesti osana sosiaalisen median yhteisöjä.²¹ Nämä seikat voivat selittää, miksi yli 70-vuotiaat ovat aliedustettuina kyselyssä.

Kysyin vastaajilta, kuinka paljon he viettivät viikossa aikaa huoltoasemilla nuoruudessaan ja kuinka tämä on muuttunut verrattuna nykypäivään (kysymys 5 ja 7). Vietetyn ajan määrässä on paljon vaihtelua, mutta tästä voidaan huomata, että ne ovat kuitenkin toimineet monille

²⁰ Tilastokeskus 2020.

²¹ Tutka 2016.

vastaajille keskeisinä ajanviettopaikkoina heidän nuoruudessaan. Verrattaessa tätä nykypäivään 65 prosenttia vastaajista kertovat viettävänsä alle 30 minuuttia huoltoasemalla viikossa.

Kuva 2 Entisaikojen asemilla vietetty aika vaihteli paljon vastaajan mukaan.

Vastausten laadussa oli paljon vaihtelua. Jotkut kirjoittivat pitkiäkin muisteluita, kun jotkut taas olivat vähäsanaisempia. Joukkoon oli eksynyt myös muutamia epäasiallisia tai aiheeseen liittymättömiä vastauksia. Näistä huolimatta pitkät ja lyhyet muistelut täydensivät toisiaan erinomaisesti, ja tämä helpotti myös aineiston analysoimista. Vastauksia lukiessani ymmärsin, ettei tekemäni kysely palvelut kaikkia vastaajia tasapuolisesti, ja jotakin tietoa jäi ehkä myös uupumaan tästä syystä. Vastaamiskokemuksesta olisi voinut tehdä mielekkäämmän monipuolisemmilla kysymyksillä. Palautetta tuli etenkin kysymysten aiheiden päällekkäisyydestä sekä samankaltaisuuksista. Toisaalta päällekkäisyys oli mielestäni välttämätöntä. Kysymällä samasta aiheesta muutamalla eri tavalla, kehottaa vastaajaa jakamaan muistojansa mahdollisimman laajasti. Nämä seikat ovat siis voineet vaikuttaa vastausten laatuun joko negatiivisesti tai positiivisesti.

Uskon, että verkkokyselyn avulla onnistuivat tavoittamaan laajan kohderyhmään kuuluvan joukon, ja näin ollen se edustaa hyvin kyseisen kulttuuriperintöyhteisön näkemyksiä. Suorittamalla haastatteluja tietoa olisi ollut mahdollista saada laajemmin, mutta tutkittavien otos olisi ollut huomattavasti pienempi, eikä yksittäisten ihmisten vastaukset olisi edustaneet koko yhteisöä yhtä hyvin.

2.3 Analyysimetodit

Kysyin henkilötietoja vain ensimmäisessä kysymyksessä, mutta tästä huolimatta monen muunkin kysymyksen vastaus sisälsi tunnistetietoja itse vastaajista sekä kolmansistakin osapuolista. Tällöin vastauksia koodatessani suoritin henkilötietojen anonymisoinnin. Anonymisointi tarkoittaa henkilötietojen käsittelyä niin, ettei niitä voida yhdistää henkilöön itseensä. Itse käsittelin tiedot karkeistamalla ne eli yksinkertaistin tiedot yleiselle tasolle.²² En tekstissäni käsittele myöskään kenenkään vastaajan vastauksia kokonaisuutena, vaan olen analysoinut yksittäisiä vastauksia kysymys kerrallaan. Painotan omassa tutkimuksessa tiedon subjektiivisuutta eli tosiasioiden sijaan keskityn ihmisten omakohtaisiin kokemuksiin. Käsitelen vastaukset siis jokaisen henkilökohtaisena kokemuksena menneestä, mutta tästä huolimatta on myös tärkeää tarkastella syitä kokemuksen ja mielipiteiden taustalla. Kulttuurihistorioitsija Jaakko Suominen painottaa artikkelissaan ”Mediasta kysymässä - Radiota, televisiota, puhelinta ja tietokonetta käsittelevät keruukutsut aineistona” (2011), että kyselyvastauksia on tärkeää muistaa analysoida omana aikanaan syntyneinä lähteinä. Ne eivät voi toimia alkuperäislähteinä tai ajattomana totuutena, mutta niitä ei voi myöskään käsitellä vääränä tai oikeana tietona menneisyydestä.²³

Vastausten järjestelyä ja analysointia varten koin parhaaksi niiden teemoittelun. Teemoittelu on analyysimetodi, jonka avulla tutkija paikantaa aineistostaan teemat, jotka auttavat vastaamaan tutkimuskysymyksiin²⁴. Jotta löysin keskeiset teemat metodia varten, suoritin ensin aineiston lähiluvun. Se on lukemisen menetelmä, jossa aineistoa tarkastellaan yksityiskohtaisesti ja se käydään läpi useaan kertaan²⁵. Vastauksia kyselyyn tuli paljon, joten lähiluku vaati aikaa, mutta jo toisella lukukerralla niistä alkoi hahmottumaan samankaltaisuuksia. Nämä samaa aihetta käsittelevät vastaukset siirsin saman kategoriaan samalla kun suoritin lähilukua. Näistä kategorioista alkoi myöhemmin muodostumaan selkeitä teemoja. Joitakin vastauksia oli vaikea luokitella, sillä ne saattoivat sisältää moniakkin eri teemoja. Tällaiset vastaukset laitoin kaikkien niiden teemojen alle, johon ne kuuluvat. Merkitsin kuitenkin niiden perään myös muut teemat, jonka alta ne löytyvät. Näin pystyin huomioimaan tämän analyysissa tarvittaessa.

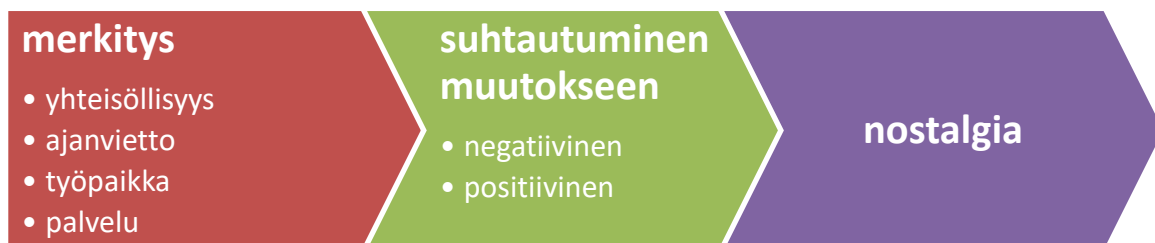
²² Tietosuojavaltuutetun toimisto n.d.

²³ Suominen 2011, 236.

²⁴ Juhila 2021.

²⁵ Pöysä 2010.

Lähiluvun pohjalta syntyi kolme pääteemaa vastaamaan tutkimuskysymyksiin: merkitys, suhtautuminen muutokseen ja nostalgia. Merkityksen alle muodostuivat alateemat, joista ensimmäinen yhteisöllisyys sekä ajanvietto nousivat kaikkein selväpiirteisimpänä esiin. Näitä seurasivat työpaikka ja palvelu. Toisen teeman muutokseen suhtautumisen jaoin positiiviseen ja negatiiviseen, joista negatiivinen näkökulma johti selkeästi. Nostalgiaa en katsonut tarpeelliseksi jaotella alateemoihin, koska se toimi hyvin yhtenä kokonaisuutena.

Kuva 3 Pääteemat ja niiden alateemat.

3 Kyselyn tulokset

Tämän luvun tarkoituksena on käydä läpi tutkimustuloksia edellisessä luvussa esiteltyjen teemojen pohjalta käymällä läpi kyselyyn tulleita vastauksia. Aluksi käsittelen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaavaa merkitys-teemaa, sitten toista kysymystä käsittelevää suhtautumista muutokseen ja lopuksi vielä viimeiseen kysymykseen vastaavaa nostalgia-teemaa. Esittäessä vastauksia en ole korjannut niissä esiintyviä kirjoitusvirheitä, jos vastaus on kuitenkin ymmärrettävä.

3.1 Merkitys

3.1.1 Yhteisöllisyys ja ajanvietto

Vastauksista muodostui selkeästi neljä teemaa, jotka kertovat, millainen tarkoitus ja merkitys huoltoasemilla on ollut tai on yhä nykyäänkin vastaajien elämässä. Suurin merkitys oli selvästi yhteisöllisyydellä, jota todella moni vastaus käsitteli. Se nousi esiin monen eri kysymyksen vastauksissa yhä uudelleen. Yhteisöllisyyden rinnalla kulkee huoltoasemien käyttö ajanviettoon. Kyselyssä kysytään, millä huoltoasemilla vastaaja vietti eniten aikaa nuoruudessaan ja miksi (kysymys 2). Moni vastaajista perustelee valintaansa, sillä että siellä tapasi ystäviä ja tuttuja. Monesta puuttui vastaus jatkokysymykseen, joten määrä saattaisi olla mahdollisesti vielä korkeampi, jos kaikista löytyisi perustelu huoltoaseman valinnalle. Yhteisöllisyys ilmenee vastauksissa seuraavanlaisesti:

Huolto-asemat ovat itselleni paikkoja, joissa tapaa tuttuja ja on mukava viettää ns. "rauhallinen hetki" arjesta esim kauppareissun yhteydessä, tai sitten aivan muuten vain.

-- Nokian vt 11 Shellillä kävin prätkällä syömässä höyrymakkaroita ja tupakalla. Usein tapasin muita motoristeja.

Kahvi- ja lehtien lukupaikka jossa kuulee miesten juorut ja kylän tapahtumat. Sosiaalinen verkosto toimii ja apua tai vankkaa tietoa hommaan kuin hommaan

Yleistä oleskelua oli paljon, huoltoasemat olivat sama kuin nuorisotila. Toisella asemalla saatiin rassata omia mopoja ja myöhemmin autoja.

Kylän kokoontumispaikka, sosiaaliset suhteet muodostettiin siellä ja kaveripiiri koontui säännöllisesti

Huoltoasemien yhteisöllisyyden merkitystä painotetaan reilusti ja tietoisesti eikä sitä tarvitse erikseen lähteä etsimään. Vastaajat pitävät sitä siis itse erityisen tärkeänä osana huoltoasemien

menneisyyttä. Tiedustelin myös, mitä vastaajat tekivät huoltoasemilla nuoruudessaan (kysymys 8). Tähän kysymyksen myös suurin osa vastauksista liittyy tavalla tai toisella yhteisöllisyyden teemaan. Jollei vastaaja suoraan kerro, että aikaa vietettiin ystävien kanssa, se ilmenee kuitenkin monikossa kirjoitetun tekstin kautta. Seuraavien vastausten mukaisesti:

Rassattiin mopoja

Notkuttiin kahvilassa.

Jotkut kertovat myös huoltoaseman olleen mukana elämän tärkeimpien ihmissuhteiden luomisessa, kuten esimerkiksi aviopuolison löytämisessä.

Lasteni äidin löysin kassakoneen takaa, Unionin huoltoasemalta. ❤️

Mikä huoltoasemista sitten teki yhteisöllisyyden pesiä? Tätä voidaan ymmärtää paremmin tarkastelemalla huoltoasemaa kolmannen paikan käsitteen avulla. Kolmannet paikat toimivat eriarvoisuuden tasaajina, ja näissä paikoissa kaikki istuvat sulassa sovussa statuksesta riippumatta. Teorian mukaan paikkojen vetovoimaisuus perustuu myös niiden joustavuuteen, jolloin sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu kunkin yhteisön jäsenen omien halujen ja aikataulun mukaan. Kohtaamiset ovat siis aikatauluttomia tai sen suuremmin organisoimattomia.²⁶ Huoltoasemat ovat siis olleet paikkoja, joissa on saanut hengähtää arjen velvoitteista sekä saanut olla oma itsensä. Näin asiaa kommentoi eräs vastaaja aihetta, kysyttäessä, miksi huoltoasemat ovat olleet merkityksellisiä elämässäsi (kysymys 18):

Hyvällä huoltoasemalla oli koko elämän kirjo läsnä. Suuri viisaus, ääretön tyhmyys ja kaikki siltä väliltä sulassa sovussa.

Ollessani kesätöissä [paikkakunnan] huoltoasemalla huomasin, kuinka monipuolinen kirjo oli asiakkaissa, oli huippu diplomaatti ja suurien yritysten johtajia, jopa ministereitä, jos taas aivan tavan duunareita, kaikki olivat tosi mukavia.—

Kahvion hyvä yhteishenki uppo outojenkin kesken

Pekka Sulkunen ym. 1985 julkaistussa teoksessaan ”Lähiöravintola” näkee, että ravintoloiden rooli on yhdistää ihmisiä. Kaupunkirakenteessa on kaksi osaa: yksityinen tila eli koti, ja täysin julkinen tila, jossa kukaan ei tunne toistaan. Tällaisessa jakautuneessa kaupunkirakenteessa ravintoloiden tarkoitus on tuoda ihmisiä yhteen.²⁷ Tätä analyysia lähiöravintoloista voidaan

²⁶ Oldenburg 1999, 24–37.

²⁷ Sulkunen ym. 1985, 56.

soveltaa myös huoltoasemiin. Ne ajavat pienillä paikkakunnilla samaa asiaa, kuin ravintolat. Ne ovat paikkoja, joissa ihmiset kokoontuvat yhteen syömään ja viettämään aikaa. Samalla ne yhdistävät ihmisiä.

Piia Suvanto pro gradu -tutkielmassaan tuo esille, että monesti huoltoasemista saattoi syntyä sosiaalisen elämän keskuksia, koska muutakaan palvelupistettä kylällä ei ollut²⁸. Tähän yhtyivät myös kyselyyn vastaajat kysymyksessä 18:

Ei ollut muutakaan paikkaa mihin mennä ja autot

Ainoa kohtaupaikka meidän kylillä

Tuttavuus suhteet. Tärkeitä kokoontumis paikkoja. Nykyään aikaa kuluttavat tuossa Prismän käytävällä ja ostoskeskuksissa. Näitä ei ennen ollut.

Joillekin huoltoasema hoiti myös kodin virkaa:

Kesoil oli yhtä koti kuin koti. Vanhemmat eronneet ja asuin autotallissa 500 Kasakin kanssa.

-- Asemat oli pienempiä niinku toinen koti

Tässä tapauksessa huoltoasema ei täytä vain kolmannen paikan kriteereitä, vaan se on ollut myös ensimmäinen paikka eli koti²⁹. Tampereella Ratinan Shellin lopettaessa vuonna 2008 kanta-asiakkaat kokoontuivat yhteen hyvästelemään paikan, joka oli toiminut monien ihmisten kokoontumispaikkana. Aamulehti teki aiheesta tuolloin jutun, ja myös siellä ilmeni huoltoaseman rooli kodin sijaistamisessa. Kerrotaan, että parikymppisille paikasta oli muodostunut jo toinen koti.³⁰

Aikaisemmista vastauksista voikin myös huomata, että huoltoasemilla vietettiin runsaasti aikaa, ja ne toimivat kylän keskeisinä ajanviettopaikkoina, koska muitakaan paikkoja ei välttämättä ollut. Kolmansien paikkojen tärkein aspekti on, että ne tarjoavat oivan tilan sosiaaliselle kanssakäymiselle, jossa ihmiset voivat lisätä yhteisöllisyyttään. Tämän lisäksi huoltoasemat tarjosivat ja tarjoavat yhä edelleen asiakkailleen paljon erilaista tekemistä. Asemat tarjoavat kahvila- ja ravintolapalveluita, peliautomaatteja sekä entisaikoina myös jukeboksi oli tärkeä osa sisustusta. Mopojen ja autojenkin korjaamien onnistui, joka olikin huoltamoiden

²⁸ Suvanto 2013, 97.

²⁹ Oldenburg 1999, 15.

³⁰ Suvanto 2013, 94 [AL 29.10.2008].

pääasiallinen tarkoitus. Näin vastaajat kertovat ajanvietosta huoltoasemalla kysyttäessä, miten kulutit siellä aikaa (kysymys 8):

Pelasin flipperiä ja pajatsoa, kuuntelin jukeboxia. Tapasin ystäviä

Tavattiin ystäviä, poltettiin tupakkaa ja juotiin kahvia/limua. Pelattiin myös pelejä ja ihan vain hengailtiin.

Pelattiin flipperiä, tavattiin tuttuja, rassattiin mopoja, moottoripyöriä ja autoja

3.1.2 Työpaikka

Huoltoasemat ovat olleet monille myös ensimmäinen kosketus työelämään. Jotkut pysyvät alalla myös koko elämänsä. Kyselyssä kysyttiin, millä huoltoasemilla vastaaja vietti eniten aikaa nuoruudessaan ja miksi (kysymys 2). Moni vastauksista liittyi yhteisöllisyyteen, mutta osa käsitteli myös työelämää. Joko valintaperusteeksi oli mainittu oma, ystävän tai vanhemman työura.

[Kahden paikkakunnan huoltoaseman nimet].Olin molemmilla asemilla ns"letkuapinana"

Esso, ensimmäinen työpaikkani.

[Paikkakunnan huoltoaseman nimi], vanhemmat oli kauppiana.

[Paikkakunnan huoltoaseman nimi], ensin töissä ja myöhemmin kauppiana.

[Huoltoaseman nimi], oli kesätöissä 1978 ja asema tuli muutenkin tutuksi ja se oli lähin huoltoasema. Aikoinaan mummoni veli perusti tuon huoltoaseman liikekumppaninsa kanssa.

Huoltoasemat ovat siis tämän lisäksi olleet monille ihmisille myös toisia paikkoja (työpaikkoja). Huoltoasemalla työskentely tai sellaisen omistaminen antoivat tärkeitä eväitä elämään. Vastaajat kertovat tehneensä siellä elinikäisiä ystävyysuhteita sekä saaneensa miehen mittaa itselleen. Samalla palataan taas yhteisöllisyyden teemaan.

Minulle tuli ihan koko elämän mittaisia ystävyysuhteita sieltä huoltoasemalta.

Niissä opeteltiin työelämän alkeet ja pidettiin rahasto kunnossa opiskeluaikana.

Ensimmäinen oikea työpaikka, jossa pääsi mukaan setien juttuihin.

Huoltoasemat muodostuivat siis monelle eräänlaiseksi tukiverkoksi. Sieltä sai palkan, ystäviä, ruokaa ja apua kulkupelin ongelmiin. Monet vastaajat ovatkin jääneet kaipaamaan asemien tarjoamaa kodinomaista tunnelmaa:

Kodikkuus ja huoltopalvelut. Osaan toki korjata autoni melko pitkälle itse, mutta ennen sai apua/työkaluja, jos auto hajosi tielle.

Sitä että kaikki tunsivat toisensa. Jos oli pitkään poissa niin joku rupesi kaipaamaan.

Tunnelmaa ja kodikkuutta. Baarit oli erilaisia. Asemilta sai perustarvikkeet autoon lamput, tulpat, öljyt, trasselit

Näin ollen Oldenburgin kolmannen paikan teorian mukaan huoltoasemien merkitys yhteiskunnassa liikkuu samaan aikaan kaikilla kolmella osa-alueella. Ne ovat ensimmäisiä, toisia ja kolmansia paikkoja. On kuitenkin huomioitava, että tämä riippuu myös jokaisen henkilökohtaisesta kokemuksesta, ja joillekin vastaajille huoltoasemat ovat olleet vain kolmansia paikkoja.

3.1.3 Palvelu

Kulta-ajan asemilta saatu henkilökohtainen ja joskus myös ympärivuorokautinen palvelu on se, jota monet vastaajat ovat jääneet kaipaamaan. Kysyttäessä, mitä he ovat jääneet kaipaamaan entisaikojen huoltoasemilta (kysymys 16), monen vastaus liittyy hyvään palvelutarjontaan. Huoltopalveluita ei enää ole, ja vaikka ruokaa saa yhä, moni kokee, että ennen se oli parempaa.

Parempaa ruokaa. Paikkaa, josta auto-ongelmiin sai apua laajemmalla kellonajalla kuin 8-16 korjaamoista.

Huomattavasti parempi ruoka oli huoltoasemilla ennen, eli sitä kaipaa eniten

Hlökuntaa, huoltoa, autotarpeita

Hyvää kahvia ja kiireettömyyttä henkilökunnan toiminnassa

Henkilö joka on palvelussa. Pesee lasit ja tankkaa minulla auton

Monipuolista autoiluun liittyvää palvelua. Toki myös pienemmillä asemilla palvelukin oli henkilökohtaisempaa

Persoonallinen palvelu, omintakeiset sisustusratkaisut ja menut.

Huoltoasemat olivat ennen persoonallisia paikkoja, joissa näkyi omistajan kädenjälki ja tyyli. Omalla kylällä se oli kotoisaa – muualla viehättävää.

Näistä vastauksista voidaan päätellä monen kokevan, että monipuolisen palvelutarjonnan lisäksi henkilökunta oli persoonallisempaa ja asiakaspalvelu parempaa. Isojen liikennemyymälöiden suosio perustuu kuitenkin myös laajaan palvelutarjontaan. Ero on siinä, että liikenneasemat eivät tarjoa huoltopalveluita sekä kaikki asemat ovat keskenään samanlaisia. Suvanto pro gradu -tutkielmallaan todistikin, että liikenneasemat ovat McDonaldisoituneet eli ne kaikki noudattavat samaa ennustettavaa kaavaa.³¹ Persoonallisen palvelun ja huoltopalveluiden saaminen on siis koettu erittäin tärkeäksi

Suvanto tutki myös palvelun merkitystä asiakaskunnalle. Nykyaikana itsepalvelu jatkaa kasvuaan yhä enenemissä määrin, ja yksi syy tälle ovat kustannussäästöt, jota toiminnalla saavutetaan. Suvannonkin mukaan suomalaiset kaipaavat henkilökohtaista palvelua, mutta McDonaldisaation myötä ne vähätkin saatavilla olevat asiakaspalvelukohtaukset ovat muuttuneet pinnallisiksi.³²

3.2 Tasalaatuista vaiko persoonatonta?

1980-luvulla alkoi muodostumaan ensimmäisiä liikenneasemia. Liikenneasemat olivat moderneja, isoja ja tarkan konseptin mukaan hiottuja paikkoja, joissa oli tarjolla kaikkea, jota matkailija voisi tarvita. Sieltä kuitenkin puuttui se monelle tärkein eli huoltopalvelut. Jo tuolloin muutos herätti vastarintaa, ja monet Finnoilit, SEO:t ja Teboilit säilyttivät imagonsa perinteisenä baariravintolana³³ 1990-luvun lama vei konkurssiin yli 250 asemaa, ja ABC-ketjun perustaminen vuonna 1998 käynnisti viimeistenkin huoltoasemien loppulaskennan³⁴. Toisaalta ABC-liikenneasemat ovat pitäneet elinvoimansa tähän päivään asti niiden palvelut

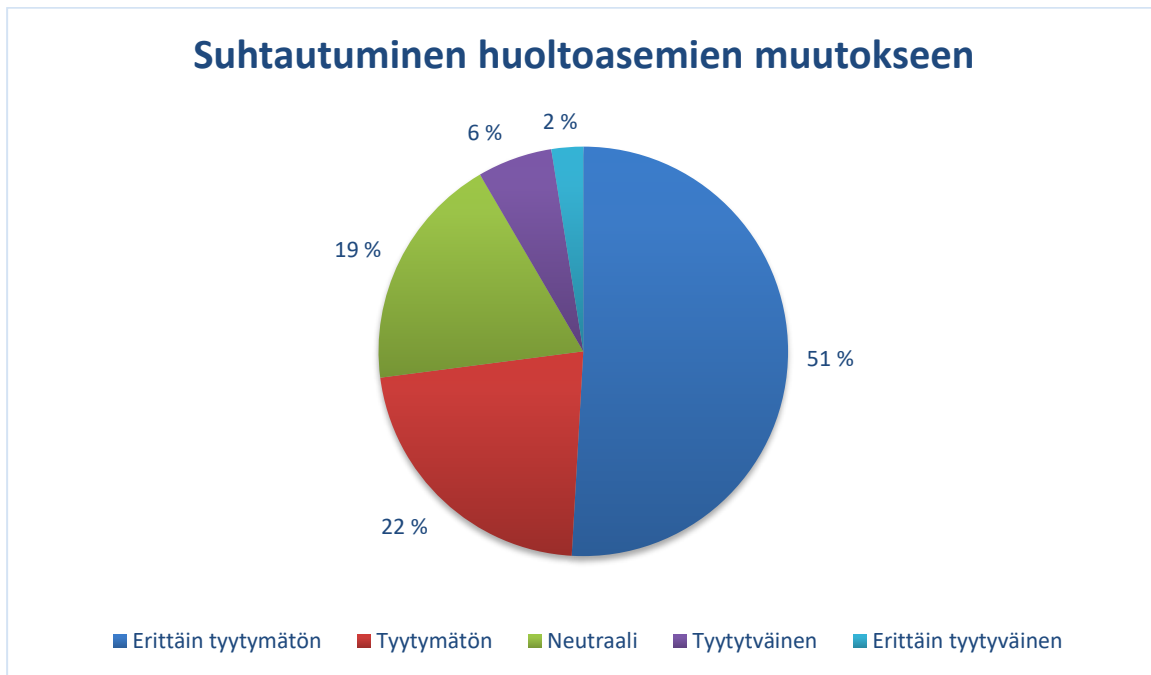
³¹ Suvanto 2013.

³² Suvanto 2013, 78–79.

³³ Vesterinen 2009, 130, 102.

³⁴ Vesterinen 2009, 115, 118.

yhteenkokoavalla toiminnalla³⁵. Kyselyyn vastaajat suhtautuvat huoltoasemien vaihtumiseen liikenneasemiksi seuraavasti:

Kuva 4 Vastaajien suhtautuminen muutokseen.

Suhtautuminen muutokseen on siis suurelta osin negatiivista, mutta myös positiivisia kokemuksia löytyy. Monet kokevat myös, että muutoksessa on hyvät ja huonot puolensa. Moni vastauksista on myös toistensa kanssa ristiriidassa. Jotkut kokevat, että palvelut ovat parantuneet, kun taas toiset näkevät niiden huonontuneen. Positiiviset kokemukset keskittyvät paljolti tasalaatuisen palvelu- ja tuotetarjontaan sekä tiloihin ja niiden siisteyteen:

Tilat on siistimpiä ja ruokatarjoilu monipuolisempaa

vessat ja market valikoima on ainakin parantuneet ja ehkä osin ruokatarjontakin, on vaan aika samaa kaikkialla ketjusta riippumatta...

Laaja palvelu, kaikkea saa. Huonoa massa tuotanto kaikessa.

Tuotevalikoima ja yleinen siisteys ovat parantuneet. Asioiden toimittaminen tasalaatuisesti on helpompaa nykyisillä huoltoasemilla.

Samanlaisuus, voit olla varma että isosta liikennemyymälästä löytyy niin syöttötuoli kun mikrokin lastenruuille lastenhoitotiloista puhumattakaan. Tilat ovat selkeitä, valoisa ja esteettömiä. Nykyään tarjotaan lounasta, mikään ei ole mennyt vanhaksi

³⁵ Vesterinen 2009, 136.

niinkuin ennen. Ei ole sitä jumalatonta tupakansavua. Huoltoasemat huoltaa ihmisiä, ei valitettavasti autoja enää. Ei nykyauton tosin oikein tienpäällä korjatakaan.

Negatiiviset kokemukset pohjautuvat jo aikaisemmin luvussa 3.1.2 mainittuihin huoltopalveluiden ja persoonallisuuden puutteeseen. Monet kokevat, että vaikka nykyistenkin asemien perimmäinen tarkoitus on juuri ihmisten huolto, ne ovat silti kolkkoja ja kylmiä ympäristöjä, jossa ei tee mieli viettää aikaa. ABC-asemien monopolia kritisoidaan ja jotkut pyrkivät jopa aktiivisesti välttämään näillä asemilla asioimista.

Isoja kasvottomia yrityksiä ei hyvä

Ainakin kodikkuuden osalta on tullut suuri muutos, eikä se ole mennyt parempaan päin. Nykyiset asemat ovat mielestäni isoja, kolhoosin omaisia paikkoja, joissa käydään syömässä/ kahvilla.

ABC:tä yritän välttää mahdollisuuksien mukaan. Se on syypää monen oikean vanhan huoltoaseman kuolemaan.

Palveluntaso on markettitason tusinamyyntiä.

nykyisin ei ole enään ympäristöltään viihtyisää, kotoisaa ilmapiiriä eikä henkilökuntaan enään ole " osallistuvaa " porukkaa

Näiden muutoksien myötä koetaan, että perinteisten asemien luoma yhteisöllisyys on kadonnut, kun asemilla ei enää vietetä aikaa. Näin ollen liikenneasemat eivät enää toimi kolmansina paikkoina.

3.3 Nostalgia muistelun välineenä

Miesten muistoja on tärkeää tarkastella nostalgian näkökulmasta. Moni vastaaja kaipaa muisteluissaan aktiivisesti menneisyyden maailmaan, jossa perinteiset huoltoasemat ja siellä kukkiva yhteisöllisyys olivat voimissaan. Nuoruuden asemat ja siellä tapahtuneet arkipäiväisetkin asiat muistetaan kirkkaasi. Tähän liittyy niin sanottu muistotihentymä, jonka pohjalta on tutkittu ihmisten muistavan elämänsä tapahtumia eniten ikävuosilta 15–30. Merkittävästi eniten muistoja näyttää kerääntyvän kahdenkymmenen alkupuolella. Tämän ajan muistot ovat yleisesti positiivisia, ja ne kattavat suurten tapahtumien lisäksi myös tavallisia arkisia asioita.³⁶ Muistotihentymä selittää siis auki, sitä miksi huoltoasemia ovat monella keski-ikäisellä ja sitä vanhemmalla hyvässä muistissa, ja myös miksi perinteisiä huoltoasemia halutaan aktiivisesti muistella esimerkiksi Facebook-ryhmissä. Tämä kertoo siis osin sitä, miksi kaikki muistot

³⁶ Vihma 2021, 123.

ovat luonteeltaan positiivisia, mutta tähän liittyy myös vahvasti toinen nostalgiaa selittävä ilmiö: muistojen kultaaminen. Negatiiviset ja neutraalitkin tunteet unohtuvat helpommin, ja näin oman elämäntarinan rakentaminen on helpompaa.³⁷ Eräs vastaaja pohtii myös, kaipaako hän oikeastaan itse huoltoasemia vai sittenkin vain omaa nuoruuttaan:

Muistoista on hiukan vaikea erottaa, kaipaako juuri huoltoasemilta jotain vai siitä omasta nuoruudesta, joka paljolti huoltoasemilla kului.

Vihman teos esittää modernia nostalgiaa voimistavat muutokset ja nostalgian ideaalittyypit kärjistettynä politiikan näkökulmasta, mutta sen mallia sekä käsitteitä pystytään soveltamaan myös tähän tapaukseen. Liikenneasemien tulo ja perinteisten huoltoasemien kuihtuminen pois on johtanut rappion tai katkoksen kokemukseen, joka puolestaan on johtanut perinteisiä huoltoasemia kaipaavaan nostalgiaan. Entistävän nostalgian ydinkertomukseen kuuluu Vihman mukaan ”kulta-aika, jonkinlainen ideologinen murros ja eliitin petos ja näitä seuraava rappiokehitys”. Tarkoituksena on pyrkiä palaamaan takaisin menneeseen elämään. Pohdiskeleva nostalgia taas ymmärtää, ettei mennyttä voi tuoda enää takaisin sekä ymmärtää oman muistin vajaavaisuuden.³⁸ Vaikka entistävä nostalgia sopii huoltoasemiin sen ydinkertomuksen perusteella, se on liian poliittisesti latautunutta. Pohdiskeleva nostalgia taas pohjautuu henkilökohtaiseen ja kulttuuriseen muistiin³⁹, josta huoltoasemien muistelussa on kyse. Monet kyselyn vastaajat kokevatkin, että entiseen malliin ei ole palaamista:

Ne olivat aikansa tukikohtia ja " sosiaalinenmedia ". Lisäksi sain palkkani niistä ja isäni minua ennen. Jos unohtui esim. lompsa tankatessa, niin huikkasi ovelta ja maksoi seuraavana päivänä. Ja ei ollut työpaikkani. Tämä Maailma ja pikkukylän yhteisöllisyys ei palaa

Aika entinen ei koskaan enään palaa

Paluuta 70- luvulle, mutta se ei ole mahdollista

Huoltoasemien katoamisessa ei kuitenkaan ole kyse vain väistämättä kuluvasta ajasta. Muutoksessa on ollut mukana myös paljon lainsäädännöllisiä sekä autotekniikkaan liittyviä muutoksia. Lisäksi matkalaistenkin vaatimukset asemia kohtaan ovat muuttuneet. 2000-luvun alkuun mennessä useat eri bensasodat, 1990-luvun lama, jatkuvasti uudistuvat ympäristövaatimukset sekä muuttunut kulutuskäytös olivat muokanneet alaa radikaalisti. Bensan myynti on

³⁷ Vihma 2021, 123–124.

³⁸ Vihma 2021, 12.

³⁹ Vihma 2021, 199.

myös vähentynyt 2004 vuodesta lähtien. Vielä Vesterisen Huoltoasemakirjan ilmestymisen aikana syynä olivat dieselautot.⁴⁰ Sittenkin myös sähköautot ovat vähentäneet kulutusta ennestään. ABC-ketjun nopeaan kasvuun on liittynyt myös epäilyksiä suosinnasta. Vesterinen tuo esille konsultti Hannu Laitisen tutkimuksen vuodelta 2006, jossa selvitettiin osuuskauppojen päätöksentekijöiden osuutta kunnallispolitiikkaan. Tutkimuksen pohjalta selvisi, että kunnallispolitiikan päättäjät ovat suosineet osuuskauppoja näille otollisilla kaavapäätöksillä.⁴¹ Näiden asioiden vuoksi vastaajilla on erilaisia näkökulmia menneeseen palaamisesta sekä alan tulvaisuudesta:

Oikeastaan vaikea toivoa mitään. maailma muuttuu niin nopeasti, että on vaikea nähdä tulevaisuuden tarpeita. Kun sähköautojen lataus onnistuu käytännössä missä vain, eivätkä autot enää tarvitse huoltoja tai niitä ei voi itse tehdä, ei tulevaisuudessa enää ole olemassa huoltoasemia. On vain kauppapaikkoja, jossa voi samalla ladata autoja. Huoltoasemat ovat jäämässä erään aikakauden merkeiksi.

Toivoisin, että ABC häviäisi Suomen kartalta. Se on ollut syyllinen satojen mukavin huoltamoiden kuolemaan.

Hyvin tärkeäksi nostalgisten muistojen herättelemisen kannalta osoittautui kyselyn kysymys huoltoasemien haju- ja makumaailmasta. Näin kirjoittaa eräs vastaaja omista muistoistaan:

Erinomainen kysymys – ja etenkin tässä yhteydessä tärkeä! Tuoksuilla on hämmästyttävä oikotie erinomaisen eläviin muistoihin. Toissakesänä kävin ohikulkumatkalla [paikkakunnan] Shellillä, joka on hyvässä mielessä kuin museo – oikea huoltoasema. Ovesta sisään astuessa vastaan tullut tuoksu vei niin voimallisesti lapsuusmuistoihin, että olin pillahtaa itkuun. Tuoksu ei ollut mikään yksittäinen kahvin tai munkin tuoksu – vaan monen tuoksun summa. Ovi huoltohalliin oli auki, joten sieltä leijui korjaamopuolen odööri joka jo itsessään on blandis ties mistä voitelu- ja polttoaineista. Varaosahyllyjen välissä ollut rengaspino antoi tuoksumailmaan osansa – ja tietenkin tiskillä oleet viinerit ja kahvipannut. Tämä nimenomaan on asian pointti: huoltoaseman tuoksu on jäljittelemätön sekoitus niistä asioista, jotka muodostavat oikean huoltoaseman. Ja siksi tällaista ei juuri missään pääse nykyään fiilistelemään.

Vihma pohtii aistiärsykkeiden tärkeyttä Marcel Proustin romaanisarjan, ”Kadonnutta aikaa etsimässä” (1913–1927), kautta. Romaanisarja on yksi tunnetuimpia pohdiskelevan nostalgian kuvauksia. Aistiärsykkeiden kautta ihminen voi nykyhetkessä palata hetkeksi menneisyyden maailmaan. Samalla ne voivat herättää myös muistoja syvältäkin mielen sopukoista. Usein tällaiset takaumat syntyvät yhtäkkisesti ja luovat siltoja menneen sekä nykyisyyden välille.

⁴⁰ Vesterinen 299, 115, 124.

⁴¹ Vesterinen 2009, 123.

Tällöin ne muodostuvat muistelijalle erityisen tärkeiksi.⁴² Tämä voi saada aikaan vahvojakin tunnereaktioita, kuten edellisessä vastaajan kertomassa muistossa, jossa hän on ruveta itkemään. Hän kokee myös, että tuoksu on se, josta tunnistaa aidon huoltoaseman. Melkein kaikissa vastauksissa toistuvat samankaltaiset elementit:

Pienillä oikeilla huoltoasemilla oli todellakin oma ominaistuoksunsa. Bensiinin, kumin, kahvin, tupakan, munkin, jne. sekoitus.... Oikein mukava mielikuva edelleen.

Siellä oli ihan omanlaisensa tuoksu

Kahvi paistorasva tupakka bensa haisi

kyllä se on se kokonaisuus, diisseli, kahvin ja tupakansavun sekamelska, ja siihen kokaamon puolelta sekoittuva pesuaineen tuoksu

Bensa ja pakokaasu ja öljy tuoksui Myös kahviossa kahvi ja liihapiirakan tuoksu.

Kahvi tuoksui, juuri sytytetyn tupakan tuoksu, kuuman höyrymakkaran tuoksu.

Vastaukset ovat siitä mielenkiintoisia, että myös tupakan ja bensen hajua ikävöidään sekä niitä pidetään hyvinä tuoksuina. On mielenkiintoista pohtia, ovatko vastaajat pitäneet näitä jo tuolloin tuoksuina vai onko aika kullannut muistot. Pätevää johtopäätöstä tästä ei voi kuitenkaan tehdä, koska jatkokysymyksiä ei pääse esittämään.

Tämä huoltoasemiin liittyvä nostalgia on muodostanut ajansaatossa oman kulttuuriperintöyhteisönsä, joka toimii aktiivisena juuri esimerkiksi Facebook-ryhmien muodossa. Tärkeä osa kulttuuriperintöyhteisöjen toimintaa on niissä tapahtuva identiteettityö, joka koostuu monumentalisoivasta, omaksuvasta ja historioivasta identiteettityöstä.⁴³ Etenkin tässä yhteydessä omaksuva identiteettityö osoittautuu vahvana. Sen avulla ihminen vahvistaa omaa osallisuuden kokemustaan menneisyyden jälkiin muun muassa muutosvastarinnan kautta⁴⁴. Tämä näkyy kyselyyn vastaajien keskuudessa ABC-liikenneasemiin kohdistuvana tyytymättömyytenä sekä niiden tietoisena välttelynä. Perinteisten asemien puolustuksen kautta he luovat yhteyttä omaan historiaansa. Tähän liittyy osittain myös entistävän nostalgian termi, jossa uskotaan, että muutosta seuraa rappio ja menneisyys halutaan tuoda takaisin⁴⁵.

⁴² Vihma 2021, 221–222.

⁴³ Sivula 2015, 66.

⁴⁴ Sivula 2015, 67.

⁴⁵ Vihma 2021, 12.

Monumentalisovassa identiteettityössä historiallisia jälkiä ja symboleita ”vaalitaan, tuotetaan, suojellaan, säilytetään ja arvotetaan”. Sen tarkoituksena on vahvistaa menneisyyden jäljen asemaa.⁴⁶ Miehet, jotka tekemääni kyselyyn vastasivat, tekivät samalla juuri tätä identiteettityötä. He halusivat jakaa muistojaan eteenpäin, jotta tieto huoltoasemien kulttuurillisesta tärkeydestä jäisi historiaan. Kyselyvastauksiaan miettiessä he ovat arvottaneet muistojaan ja valikoineet juuri ne asiat kerrottavaksi, jotka ovat heidän mielestään arvokkaita.

Historioiva identiteettityön tekee ihmisestä historiatietoisen yksilön. Tällöin ihminen ymmärtää paikkansa osana menneisyyttä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta.⁴⁷ Aikaisemmin tässä luvussa sekä luvussa 3.2 esitetyistä vastauksista huomaa, että moni vastaaja tiedostaa hyvin yhteiskunnalliset muutokset, jotka ovat johtaneet huoltoasemien kuolemiseen. He myös ymmärtävät, että perinteiset asemat ovat jäämässä vain menneen symboleiksi, ja tiedostavat liikenneasemien tulevaisuuden kehityssuunnat.

⁴⁶ Sivula 2015, 66.

⁴⁷ Sivula 2015, 67.

4 Lopuksi

Huoltoasemat muodostivat jokaisen kyselyyn vastanneiden mielihien elämään omalaisensa uniikin paikan ja merkityksen. Vastaajien kokemukset muodostuvat kuitenkin hyvin samankaltaisista elementeistä, ja kiistatta huoltoasemat ovat olleet merkityksellisiä heidän elämänsä. Ne ovat toimineet kyläyhteisön pojille ja miehille kolmansina paikkoina, mutta yllättäen joskus myös ensimmäisinä ja toisina paikkoina. Huoltoasemilla kokoonnuttiin arki-iltoina ja vapaapäivinä keskustelemaan, syömään, pelaamaan pelejä sekä tietenkin korjaamaan autoja ja mopoja. Jotkut saivat asemilla ensimmäisen kosketuksensa työelämään, ja jotkut saattoivat jäädä sille tielle eläkeikänsä asti. Huoltoasemat ovat tarjonneet monelle myös kodinomaisen ympäristön, jossa ihmiset pitivät toisistaan huolta. Yhteisöllisyys kukoisti asemilla.

Suurin osa suhtautuu negatiivisesti huoltoasemien pois kuihtumiseen sekä nykyisiin liikenneasemiin. Liikenneasemat ovat monien mielestä kolikkoja paikkoja, jotka eivät voi ikinä täyttää kunnan huoltoaseman saappaita. Huoltopalveluita ei enää ole saatavilla, ja moni kokee, että henkilökunta ei palvele enää täydellä sydämellä. Positiivisesti suhtautuneitakin kuitenkin löytyy. He taas kokevat, että palvelutarjonta on laajempaa ja että tilat ovat yleisesti paljon siistimmät.

Aineiston perusteella selvisi myös, kuinka perinteiset huoltoasemat ovat muodostaneet oman nostalgisen ilmiönsä, joka on johtanut kulttuuriperintöyhteisön syntymiseen. Nostalgialla on vahva vaikutus siihen, millaisena asemat muistetaan ja mitä niistä muistetaan. Ei voida olla varmoja, kuinka paljon aika on kullannut huoltoasemiin liittyviä muistoja tai kuinka paljon muistotihentymä vaikuttaa niihin, mutta tämä ei silti poista niiden merkityksellisyyttä.

Tutkimus avaa oven huoltoasemien luomaan kulttuuriin vain raolleen. Tutkimusta olisi mahdollista jatkaa moneen eri suuntaan. Vastapainoksi miesten näkemykseen olisi merkittävää tarkastella myös naisten näkökulmaa. Rakentuuko se samankaltaisista aineksista vai loisisiko se täysin vastakkaisen maailman. Tutkimukseeni liittyi myös vahvasti huoltoasemien korvaantuminen liikenneasemilla, ja siksi tähän muutokseen olisikin mielenkiintoista paneutua tarkemmin. Vastaajilta löytyi paljon kritiikkiä liikenneasemien samankaltaisuudesta. Huoltoasemien konseptien yhtenäistyminen alkoi kuitenkin jo ennen ABC-asemien tuloa⁴⁸, mutta tästä huolimatta ne onnistuivat säilyttämään persoonallisen ilmeensä ja palvelunsa, josta ihmiset

⁴⁸ Niskanen 2021.

nauttivat. Olisikin mielenkiintoista tutkia tämän yhtenäistämisen prosessia, ja onko jo tällä ollut osansa perinteisten asemien kuolemaan. Moni kyselyyn vastaaja antoi oman puhelinnumerosa sekä vinkkejä ihmisistä kehen ottaa yhteyttä, jos lisätiedoille tulisi tarvetta. En tässä tutkielmassa lähtenyt keräämään tietoja kyselyn ulkopuolelta, koska tämä olisi laajentanut aiheiston liian suureksi. Nämä tarjotut lisätiedon lähteet voivat kuitenkin olla hyvin arvokkaita jatkotutkimuksessa.

Jatkotutkimuksen aiheita olisi siis jäljellä vielä runsaasti. Aihe on arvokas tutkimuskohde, sillä viimeisetkin perinteiset huoltoasemien jäljet ovat katoamassa. Vesterinenkin toteaa: ”Millään lailla ei voida säilyttää sitä moni-ilmeistä arjen kulttuurihistoriaa, joka perinteisiin huoltoasemiin liittyy.”⁴⁹

⁴⁹ Vesterinen 2009, 126.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Kysely huoltoasemien merkityksestä miehille. 27.11.-31.12.2024. Vastaajia 129. Aineisto tutkijan hallussa.

Tutkimuskirjallisuus

Juhila, Kirsi 2021: Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. [Viitattu 11.2.2025.]

Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.) 2010. *Vaeltavat metodit*. Kultaneito VII. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Nikoskinen, Elina 2011: *Nuorten ABC-hengailu ilmiönä, tulkintoina ja toimenpiteinä. ABC-liikennemyymälät ja nuoret -tutkimushankkeen loppuraportti*. 128 Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 18, 2011.

Niskanen, Riitta 2021: Suomalaiset huoltoasemat toisen maailmansodan jälkeen. *Rakennettu hyvinvointi*. <https://www.rakennetuhyvinvointi.fi/fi/liikenteen-ja-energian-verkostot/suomalaiset-huoltoasemat-toisen-maailmansodan-jalkeen/>. [Viitattu 11.3.2025.]

Oldenburg, Ray 1999 [1989]: *The great good place: cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. New York: Marlowe & Company. 2. painos.

Ritzer, George 2008 2007: *The McDonaldization of Society* 5. Los Angeles: Pine Forge Press. 5. painos.

Sivula, Anna 14.10.2015: Tilaushistoria identiteettityönä ja kulttuuriperintöprosessina: Paikallisen kulttuuriperintöpolitiikan tarkastelua. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja*. 1(1). [Viitattu 10.01.2025.]

Sulkunen, Pekka & Alasuutari, Pertti & Nätkin, Ritva & Kinnunen, Merja 1985: *Lähiöravintola*. Helsinki: Otava.

Suomen virallinen tilasto (SVT) 2020: Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö - Internetin käyttö medioiden seuraamiseen ja viestintään lisääntynyt. Helsinki: Tilastokeskus.

https://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tie_001_fi.html. [Viitattu 8.2.2025.]

Suominen, Jaakko 2011: Mediasta kysymässä. Radiota, televisiota, puhelinta ja tietokonetta käsittelevät keruukutsut aineistona. Teoksessa *Tekstien rajoilla* Lakomäki, Sami & Latvala, Pauliina & Laurén, Kirsi (toim.). *Tekstien rajoilla: Monitieteisiä näkökulmia kirjoitettuihin aineistoihin* (s.233–258). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Suominen, Jaakko 2016: HELPOSTI JA HALVALLA? Nettikyselyt tutkimusaineiston kokoamisessa. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo; Olsson, Pia; Ruotsala, Helena & Åström, Anna-Maria (toim.) *Kirjoittamalla kerrotut – kansatieteelliset kyselyt tiedon lähteinä*. Helsinki: Ethnos-toimite 19. Ethnos ry., 103–152.

Suvanto, Piia 2013: *Huoltoasema sosiaalisena ilmiönä ja muita huomioita. ABC vs. Esson baari*. Pro gradu. Tampereen yliopisto. [Viitattu 3.2.2025.]

Tietosuojavaltuutetun toimisto n.d.: Pseudonymisoidut ja anonymisoidut tiedot. <https://tietosuoja.fi/pseudonymisointi-anonymisointi>. [Viitattu 11.12.2025].

Tutka.pro 10.2.2016: Ikäihmiset voivat jäädä netin kelkasta tahtomattaan.

<https://tutka.pro/yhteiskunta/mediakasvatuksessa-herataan-vanhusten-osalta-vasta-nyt/>. [Viitattu 8.2.2025.]

Vesterinen, Jukka 2009: *Huoltoasemakirja*. Helsinki: Alfamer.

Vihma, Antto 2021: *Nostalgia – teoria ja käytäntö*. Helsinki: Teos.

Liitteet

Liite 1. Kysely huoltoasemien merkityksestä miehille

Hei, olen Eveliina Hakanen ja teen kandidaatintutkielmaa Turun yliopiston digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelmassa. Tämän kyselyn avulla kerään aineistoa tutkielmaani varten. Tutkielmassani käsittelen, miten huoltoasemat sekä niiden rakenteellinen muutos on vaikuttanut miesten elämään.

Vastausten pohjalta ja niitä vertaillen analysoin huoltoasemien merkitystä. Kyselyssä ei kerätä suoria tunnistetietoja, ja tutkimukseni jälkeen vastaukset hävitetään. Kaikkea kerättyä tietoa käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja ainoastaan tutkimustarkoituksessa. Tulokset julkaistaan siten, ettei yksittäinen vastaaja ole niistä tunnistettavissa. Osallistuessasi tutkimukseen annat suostumuksesi tietojesi käsittelyyn, tallentamiseen ja hyödyntämiseen tutkimuskäytössä.

TÄSSÄ linkki tietosuojailmoitukseen, jossa kerrotaan tutkimuksen tavoitteista ja toteuttamismuodosta sekä kyselyvastausten käsittelystä. Luethan sen ennen kuin vastaat.

Kiitos paljon vastauksestasi. Mikäli sinulla herää kysymyksiä voit olla minuun yhteydessä sähköpostitse evahak@utu.fi.

1. Ikäsi

- 40–50
- 50–60
- 60–70
- 70 +

2. Millä huoltoasemalla vietit aikaa nuoruudessasi (paikkakunnat, huoltoasemayhtiöt, esim. Esso, Shell) ja miksi juuri näillä asemilla?

[vapaa vastaus]

3. Millä huoltoasemilla vietät eniten aikaa nykyään (paikkakunnat, huoltoasemayhtiö, esim. Teboil, ST1) ja miksi juuri näillä asemilla?

[vapaa vastaus]

4. Kuinka monesti kävit huoltoasemalla viikossa? (poislukien kulkuneuvon tankkaaminen)

- 1–2 kertaa
- 2–3 kertaa
- 3–4 kertaa
- 5–6 kertaa
- 6–7 kertaa
- 7 kertaa tai enemmän

5. Kuinka paljon vietit aikaa huoltoasemalla viikossa?

- < 30min
- 30min-1h
- 1h-2h
- 2h-3h
- 3h-4h
- 4h <

6. Kuinka monesti viikossa käyt huoltoasemalla nykyään? (poislukien kulkuneuvon tankkaaminen)

- 1–2 kertaa
- 2–3 kertaa
- 3–4 kertaa
- 4–5 kertaa

- 5–6 kertaa
- 6–7 kertaa
- 7 kertaa tai enemmän

7. Kuinka paljon nykyään vietät aikaa huoltoasemalla viikossa? (poislukien kulkuneuvon tankkaaminen)

- < 30min
- 30min-1h
- 1h-2h
- 2h-3h
- 3h-4h
- 4h <

8. Mitä teit huoltoasemalla nuoruudessasi? (pelasit pelejä, tapasit ystäviä, jutustelit henkilökunnan kanssa, rassasit mopoja jne.)

[vapaa vastaus]

9. Mitä teet nykyään käydessäsi huoltoasemalla?(pelaat pelejä, tapaat ystäviä, jutustelet henkilökunnan kanssa, syöt lounasta jne.)

[vapaa vastaus]

10 Mitä huoltoasemapalveluja käytit? (auton huollot, pesut, varaosien ostot, lounas, kahvi jne.)

[vapaa vastaus]

11. Mitkä asiat vaikuttivat huoltoasemalla viihtymiseen ja miksi? (ystävät ja tutut, hyvä ja henkilökohtainen palvelu) Onko tämä muuttunut?

[vapaa vastaus]

12. Miten huoltoaseman sijainti sekä tilat vaikuttivat viihtyvyyteen? (pieni vs iso asema keskellä kirkonkylää vs syrjemmässä, sisustuksen merkitys)

[vapaa vastaus]

13. Miten koet perinteisten huoltoasemien vaihdoksen isoiksi liikenneasemiksi (esim. ABC-asetat)?

Erittäin tyytymätön Erittäin tyytyväinen

14. Mikä huoltoasemilla oli ennen paremmin/huonommin ja miksi?

[vapaa vastaus]

15. Mikä nykyisillä huoltoasemilla on parempaa/huonompaa ja miksi?

[vapaa vastaus]

16. Mitä olet jäänyt kaipaamaan entisaikojen huoltoasemilta?

[vapaa vastaus]

17. Millaiseksi muistat huoltoasemien haju- tai makumaailman?(Tuoksuiko siellä esim. kahvi tai bensiini tai muistuu mieleesi jonkin tietyn ruuan maku?)

[vapaa vastaus]

18. Kuinka merkityksellisiä huoltoasemat ovat olleet arjessasi?

Eivät ollenkaan tärkeitä 1 2 3 4 5 Todella tärkeitä

19. Miksi ne ovat olleet/eivät ole olleet merkityksellisiä arjessasi?

[vapaa vastaus]

20. Mitä toivoisit huoltoasemien kehitykseltä tulevaisuudessa? (enemmän autohuollon mahdollisuuksia, henkilökohtaisempaa palvelua jne.)

[vapaa vastaus]

21. Haluatko vielä lisätä jotakin? (esim. muisto huoltoasemiin liittyen)

[vapaa vastaus]